

nale, în universul magico-religios al acestora („Comment la Sagesse vient aux Femmes”); cea de a doua în septembrie 1987, a cărei temă, în continuare firească a primei, aduce în discuție „lumea de unde vin copiii” („Le monde d'où viennent les enfants”), în fapt problema succesiunii generațiilor și relația directă care leagă lumea strămoșilor cu cea a nașterii, diferitele concepții topologice ale lumii „de aici” și a celei „de dincolo”, a circulației sufletelor dintr-un spațiu într-altul în anumite momente ale anului, ca și diferitele reprezentări magice ale ființelor mitice raliat momentului ființării umane.

Fără a intra în amănuntele recenzării fiecărui volum și respectiv a fiecărei lucrări — care privesc, desigur, în primul rînd pe etnolog, dar și pe un istoric al medicinei, sau pe un antropolog, ca și pe orice om de cultură — se remarcă de la început cîteva idei directoare, prezentate explicit. Astfel, problema *identității culturale*, care nu poate fi pusă în afara recuperării trecutului pentru a înțelege prezentul: „... dans ce domaine de nos traditions orales, la matière ne manque par pour renouer les maillors épars d'une conception du monde qui, à force de multiples distorsions et pertes de mémoires, courait le risque d'échapper à la compréhension de notre propre passé, et, partant, de notre présent” (vol. XXXVI, p. 414): în cadrul acestui context al crizei de identitate europeană dezbaterile asupra culturilor tradiționale anvizate aici pot contribui la progresul modernității: „Une telle « réapropriation » de notre histoire orale par des approches particulières, mises en commun autour de problématique unitaires, nous semble, dans le contexte actuel de la « crise d'identité » de l'Europe, aux prises avec ses nécessités de restructurations économique et idéologique, une contribution modeste mais spécifique aux questions que se pose notre Modernité ” (ibid.).

Recuperarea identității europene, a specificității culturale a ei nu se poate construi decît printr-o concertare și confruntare cu specificitatea altor culturi, extraeuropene — ambele volume au pe frontispiciu, programatic, deasupra titlului revistei, trecut acest principiu metodologic: „Ethnologies d'Europe et d'ailleurs”. Confruntarea și compararea culturilor este o condiție a progresării științelor umane și ea a fost resimțită ca atare și de cercetătorii preocupați de studierea culturilor orale europene. „Journées d'ethnologie européenne comparée” de la Bruxelles au fost menite să răspundă acestor nevoi și perspective. Dar și pentru că culturile tradiționale orale, dincolo de diferențele și particularitățile specifice fiecăror, pot fi raportate la referințe comune în care o îndelungată istorie comună a creat apropieri și deosebiri în funcție de spațiu și timp.

M. Mesnil, plecînd de la situația specifică a etnologiei (să ne reamintim, aceasta a apărut în occident ca știință a studierii popoarelor extraeuropene, așa-zise primitive, necivilizate), precizează efortul de inserare în cîmpul unei antropologii generale, în care culturile tradiționale europene — atît cele occidentale cît și cele orientale — ar constitui această „etnologie europeană”.

Prin această poziționare — care implicit recîștigă demnitatea științifică a conținutului termenului — se lansează invitația unei colaborări al cărei efect nu poate fi decît benefic în impulsionearea cercetărilor prin această dublă mișcare: de înscriere, pe de o parte, în cîmpul unei antropologii generale, pe de altă parte, în compararea variațiilor culturale naționale.

Ceea ce se și face în interiorul celor două volume, în care colaborează cercetători atît ai lumilor tradiționale europene (franceză, italiană, portugheză, wallonă, sîrbă, bulgară, română greacă, maghiară), cît și ai lumilor tradiționale din Africa (Mali, Camerun, Mozambic, Insulele Capului Verde) sau America (Columbia).

Ambele volume sînt concepute în două secțiuni: primei părți îi aparțin actele sesiunii, respectiv corpusul de comunicări și luări de cuvînt; cea de a doua înglobează cîte o bibliografie selectivă de etnologie europeană, instrument de lucru util și necesar.

Condiția grafică excelentă face posibilă și reproducerea în culori, pe coperta celui de al doilea volum, a unei icoane românești pe sticlă, din școala de la Necula, unde este reprezentată imaginea șarpelui încadrat de Adam și Eva.

Radu Răutu

„Sociologický Časopis”, nr. 2, 1989

Este vorba de un număr tematic, consacrat în exclusivitate problemelor legate de mediul înconjurător, relațiilor multiple create între acesta și om.

În studiul *Sociologie și ecologie umană*, J. Dvořák analizează raporturile omului cu natura caracterizate, în prezent, printr-o „încordare” ce duce chiar la contradicții între felul în care

este organizat mediul și posibilitățile de regenerare ale acestuia. Alienarea omului, dar și a naturii, reprezintă aspecte nefirești ce trebuie remediate rapid pentru a preveni ireparabilul.

În partea a doua autorul pune accentul pe naturalizarea omului, care coincide, în mare măsură, cu formarea structurii de clasă a societății. Se fac referiri la dimensiunea înstrăinării capitalului și la influența sa privind formarea unor strategii globale de rezolvare a marilor probleme pe care le înfruntă omenirea și în domeniul ecologic.

Ultima parte a studiului tratează procesul umanizării naturii. Activitatea omului de poluare a biosferei, de spoliere a resurselor minerale, de contaminare a mediului înconjurător are consecințe grave asupra naturii. Dacă se adaugă procesele necontrolate de urbanizare, precum și creșterea haotică a populației în anumite țări, se obține un tablou complet asupra situației existente la ora actuală pe întreaga planetă.

R. Kolařský declară, de la început, că scopul articolului său, *Conservarea naturii ca o problemă socială*, este să contribuie la o mai bună înțelegere a unor precondiții și consecințe sociale ale conservării naturii. El se bazează pe concepția contemporană a conservării (cf. World Conservation Strategy 1980), atenția fiind îndreptată asupra întrebării în ce sens cunoașterea filosofică poate ajuta la „ecologizarea reproducției sociale”, la „ecologizarea științelor sociale”. Se atribuie cunoașterii filosofice un rol important atunci când este necesar să se dezvolte concepte de bază în conexiune cu situația crizei ecologice contemporane. Aceste concepte pot înlesni formularea de scopuri în funcție de care oamenii să-și orienteze activitatea.

În continuare, sînt avansate mai multe sugestii privind căile de dezvoltare a conceptelor, „mod de viață” și „standard de trai”, în concordanță cu fragilitatea condițiilor naturale ale Terrei. Modul de viață, de exemplu, dacă nu trebuie reprodus în detrimentul generațiilor viitoare și al biosferei, este necesar să fie determinat de însușirea implicațiilor ecologice pe care le presupune existența vieții. Conceptul „mod de viață” ar trebui să implice respectul pentru modul de viață al altor organisme ca și pentru modul în care vor trăi urmașii noștri.

Aplicarea ecologiei în viața societății este nu numai o precondiție a supraviețuirii: ea ajută oamenii să ducă o viață responsabilă și demnă în relație cu planeta noastră.

În *Mediul uman și controlul dezvoltării societale*, P. Kunst prezintă un punct de vedere sociologic asupra mediului uman, a cărui importanță în dezvoltarea socială este în continuă creștere, începînd cu nivelul uman — individual sau al grupurilor sociale specifice — și sfîrșind cu problemele globale, generale ale civilizației.

În afară de eforturile întreprinse pentru a ajunge la o înțelegere mai completă a însăși structurii fenomenului mediului uman, autorul se concentrează pe relațiile contradictorii dintre mediu și (auto) controlul societății, în relație cu condițiile dezvoltării sociale.

În acest context, nu trebuie uitată calitatea vieții, inclusiv a mediului uman, ce trebuie avută în vedere ca un criteriu și ca scop principal, urmărită în determinarea sa istorică.

Studiul *Prognose ale mediului uman* de V. Voráček are la bază experiența cîștigată în elaborarea prognozei dezvoltării sociale în Cehoslovacia, pe care o extinde la aspectele de prognoză asupra mediului uman, insistînd asupra integrării lor într-un complex unic. Dezvoltarea societății nu este posibilă în afara mediului înconjurător care trebuie protejat și ajutat să se autoregenereze.

Se fac referiri, în continuare, la sursele de contaminare detectate și se încearcă o estimare asupra determinării posibile a mediului pînă în 2010, pe baza unor tendințe și opinii publice, schițîndu-se și măsuri de control, de îndreptare.

Rubrica metodologică prezintă un punct de vedere interesant, privind aplicarea fotografiei în cercetările sociologice, cu exemplificări care demonstrează încă utilitatea acestui procedeu.

La „Discuții” sînt difuzate opinii privind sociologia și reconstrucția precum și posibilitățile cunoașterii sociologice.

Dinu Tenovici